Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2021. gada 21. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi – 1. panta 2. punkts – Līguma noteikumi, kuros ietvertas obligātas tiesību normas – Izslēgšana no šīs direktīvas piemērošanas jomas – Atmaksājams aizdevums ārvalsts valūtā – Noteikums, kurā ietverta dispozitīva valsts tiesību norma – 1. panta 2. punkta netransponēšanas nozīme – 3. panta 1. punkts un 4. panta 1. punkts – Noteikuma negodīguma pārbaude – 8. pants – Tādu valsts tiesību aktu pieņemšana vai saglabāšana, kuri nodrošina augstāku patērētāja aizsardzības līmeni – Šo dažādo Direktīvas 93/13 noteikumu mijiedarbība

Lietā C-243/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atēnu pirmās instances tiesa vairāku tiesnešu sastāvā, Grieķija) iesniedza ar 2020. gada 5. maija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 5. jūnijā, tiesvedībā

DP,

SG

pret

Trapeza Peiraios AE,

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], priekšsēdētāja vietnieks, kas pilda sestās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] (referents) un M. Safjans [*M. Safjan*],

ģenerāladvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– DP un SG vārdā – *V. Kontogiannis*, *dikigoros*,

* Tiesvedības valoda – grieķu.

– *Trapeza Peiraios AE* vārdā – *S. Spyropoulos*, *dikigoros*,

– Grieķijas valdības vārdā – *V. Karra*, *S. Charitaki* un *A. Magrippi*, pārstāves,

– Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *S. Šindelková*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *N. Ruiz García* un *A. Katsimerou*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 1. panta 2. punktu, 3. panta 1. punktu, 4. panta 1. punktu un 8. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp DP un SG un *Trapeza Peiraios AE* par tādu noteikumu iespējami negodīgo raksturu, par kuriem tika noslēgta papildu vienošanās pie līguma par euro valūtā izteiktu aizdevumu un ar kuriem Šveices franks tika aizstāts ar euro.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 93/13 divpadsmitajā un trīspadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā tomēr valstu tiesību akti, kādi tie ir pašlaik, ļauj paredzēt tikai daļēju saskaņošanu; tā kā jo īpaši šī direktīva aptver tikai tos līguma noteikumus, par kuriem nav atsevišķas vienošanās; tā kā dalībvalstīm būtu jādod iespēja, pienācīgi ņemot vērā Līgumu, piešķirt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki nekā šī direktīva;

tā kā tiek uzskatīts, ka dalībvalstu likumi vai noteikumi, kas tieši vai netieši nosaka patērētāju līgumu noteikumus, nesatur negodīgus noteikumus; tā kā tādēļ neliekas vajadzīgi attiecināt uz šo direktīvu noteikumus, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena; tā kā šajā sakarībā vārdi “obligātas tiesību normas” 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas, saskaņā ar tiesību aktiem, attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība”.

4 Šīs direktīvas 1. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena, īpaši transporta jomā.”

5 Minētās direktīvas 1. panta 2. punkta grieķu valodas versijā ir otrā daļa, kas ir formulēta šādi:

"Frāze "obligātas tiesību normas" 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas saskaņā ar tiesību aktiem attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība."

6 Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā ir noteikts:

"Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam."

7 Šīs direktīvas 4. pantā ir noteikts:

"1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī uz cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā."

8 Saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu:

"Dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni."

Grieķijas tiesības

9 *Astikos Kodikas* (Civilkodekss) 291. pantā ir paredzēts:

"Grieķijā maksājama naudas parāda ārvalstu valūtā gadījumā parādniekam, ja nav panākta citāda vienošanās, ir tiesības veikt maksājumu valsts valūtā, pamatojoties uz tābrīža ārvalstu valūtas maiņas kursu maksājuma brīdī un vietā."

10 1994. gada 16. novembra Likuma 2251/1994 par patērētāju aizsardzību (FEK A' 191), ar kuru Grieķijas tiesībās ir transponēta Direktīva 93/13 (turpmāk tekstā – Likums 2251/1994"), 2. panta 6. punktā, redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, ir noteikts:

"Vispārīgi līguma noteikumi, kuru rezultātā uz patērētāja rēķina būtiski tiek izjaukts līgumslēdzēju pušu tiesību un pienākumu līdzsvars, ir aizliegti un spēkā neesoši. Vispārīgā līguma noteikuma, kas iekļauts līgumā, negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, par kuriem līgums ir noslēgts, līguma mērķi, visus īpašos apstākļus līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visus citus līguma vai cita līguma, no kā tas ir atkarīgs, noteikumus."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

11 Prasītāji pamatlietā ir divi patērētāji, kuru dzīvesvieta ir Grieķijā, kur viņi gūst ienākumus euro valūtā. 2004. gada 3. septembrī viņi ar šajā dalībvalstī reģistrētu banku *Trapeza Peiraios* noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu uz 30 gadiem. Šis aizdevuma līgums bija izteikts euro valūtā, piemērojot mainīgu likmi, kas noteikta attiecībā pret *EURIBOR* 360 dienu likmi.

12 2007. gada 26. martā un 2007. gada 25. jūnijā puses parakstīja divas papildu vienošanās, lai līgumā minēto aizdevumu konvertētu Šveices frankos, kas sākotnēji bija izteikts euro valūtā. Šīs papildu vienošanās nosaka, pirmkārt, ka atlikušās atmaksājamās summas atmaksa tiks veikta Šveices frankos un, otrkārt, ka pirmajos trīs gados procenti tiks aprēķināti atbilstoši fiksētai likmei, pēc tam piemērojot mainīgo likmi, pamatojoties uz Šveices franka *LIBOR* 360 dienu likmi.

13 No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka saskaņā ar šīs pēdējās minētās papildu vienošanās 4.5. punktu "aizņēmējs atmaksās aizdevumu tādā pašā valūtā vai summai Šveices frankos ekvivalentā euro valūtā, un šis ekvivalents ir konvertēts no Šveices frankiem un aprēķināts maksājuma veikšanas dienā pēc attiecīgās valūtas maiņas likmes, kas izriet no valūtu starpbanku tirgus. Minētais kurss būs augstāks par tābrīža cenu, par kādu Banka pārdod Šveices franku un kas ir norādīta Bankas ikdienas valūtu maiņas kursu biļetenā".

14 Saskaņā ar minētās papildu vienošanās 8.1. noteikuma 3. punktu "aizdevuma līguma izbeigšanas gadījumā, papildus šajā līgumā paredzētajām sekām, Bankai tāpat ir tiesības (bet ne pienākums) konvertēt euro valūtā parāda atlikumu, kura samaksas termiņš vēl nav iestājies, pamatojoties uz tās tābrīža Šveices franka pārdošanas cenu, kas izriet no Bankas ikdienas valūtu maiņas kursu biļetena, dienā, kad viss parāds tiek konvertēts euro, un piemērot tam nokavējuma procentus, kas aprēķināti saskaņā ar tābrīža procentu likmi, ko Banka piemēro hipotekārajiem kredītiem, pieskaitot peļņu un Likumā 128/75 paredzēto nodevu, kam pieskaitīti 2,5 procentpunkti. Ja būs spēkā lielāka apmēra nokavējuma procenti, tie tiks piemēroti."

15 2018. gada 17. septembrī prasītāji pamatlietā iesūdzēja *Trapeza Peiraios* iesniedzējtiesā, *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atēnu pirmās instances tiesa vairāku tiesnešu sastāvā, Grieķija), primāri, lai, pirmkārt, atceltu minētās papildu vienošanās, un, otrkārt, lai atjaunotu pirms to noslēgšanas bijušo situāciju. Prasības pamatojumam tie norāda, ka iepriekšminētais 4.5. noteikums un 8.1. noteikuma 3. punkts (turpmāk tekstā – "strīdīgie noteikumi") ir negodīgi un tādējādi spēkā neesoši saskaņā ar Likuma 2251/1994 2. pantu. Viņu skatījumā banka tos esot mudinājusi grozīt aizdevuma līgumu, neinformējot viņus par radušos maiņas kursa risku, kaut arī viņiem nebija vajadzīgo zināšanu šī riska novēršanai.

16 Iesniedzējtiesa norāda, ka strīdīgajos noteikumos būtībā ir pārņemts Civilkodeksa 291. panta saturs, ar kuru aizņēmējam, ja vien nav citādas vienošanās, ir atļauts Grieķijā samaksāt parādu, kas izteikts ārvalsts valūtā, vai nu šajā ārvalsts valūtā, vai valsts valūtā pēc minētās valūtas maiņas kursa, kas ir spēkā maksājuma vietā un dienā.

17 Līdz ar to šai tiesai rodas jautājums, vai tā var pārbaudīt strīdīgo noteikumu negodīgumu, lai gan ar Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu no tās piemērošanas jomas ir izslēgti "līguma noteikumi, kas ietver obligātas tiesību normas".

18 Iesniedzējtiesa arī uzsver, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts grieķu valodas versijā no negodīguma pārbaudes izslēdz tos līguma noteikumus, kuros ietvertas dispozitīvas valsts tiesību normas, un tas nav skaidri pārņemts Likumā 2251/1994, ar kuru Direktīva 93/13 ir transponēta Grieķijas tiesībās.

19 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka Grieķijas judikatūrā pastāv atšķirības attiecībā uz to, vai tad, ja nepastāv neviena valsts tiesību norma, kurā būtu tieši ietverta Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā minētā izslēgšana, valsts tiesību aktus tomēr var interpretēt kā tādus, ar kuriem tā tiek transponēta, tādējādi, ka nav iespējams pārbaudīt tāda līguma noteikuma negodīgumu, kurā ir tikai pārņemta tāda dispozitīva tiesību norma kā Civilkodeksa 291. pants.

20 Tādējādi no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Areios Pagos* (Kasācijas tiesa, Grieķija) plēnums savā Spriedumā Nr. 4/2019 ir nospriedis – lai gan Grieķijas tiesībās tas nav transponēts ar īpašu un skaidru tiesību normu, Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā paredzētā izslēgšana tomēr piemīt arī Likuma 2251/1994 2. panta 6. punktam, interpretējot to atbilstoši Savienības tiesībām un šīs direktīvas mērķim. Saskaņā ar šo spriedumu, "ja strīdīgais noteikums ietver obligātu vai dispozitīvu valsts tiesību normu, tad pēc definīcijas nav iedomājams, ka tiktu izjaukts līdzsvars starp līgumslēdzējām pusēm vai ka noteikums ir negodīgs. Tāpēc šāds noteikums no paša sākuma neietilpst Likuma 2251/1994 piemērošanas jomā". Minētajā spriedumā ir precizēts, ka tā tas ir hipotekārā aizdevuma līguma noteikuma gadījumā, kurā ir pārņemts Civilkodeksa 291. panta saturs.

21 Iesniedzējtiesas lēmumā ir minēts, ka šī interpretācija tomēr netika vienprātīgi pieņemta. Saskaņā ar *Areios Pagos* (Kasācijas tiesa) izteikto mazākuma viedokli nevar uzskatīt, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā paredzētais izņēmums ir ietverts Likuma 2251/1994 2. panta 6. punktā, jo atkāpes no noteikuma negodīguma pārbaudes ir jāinterpretē šauri. Minētais mazākuma viedoklis balstās uz to, ka ar šo direktīvu, kā norādīts tās divpadsmitajā apsvērumā un 8. pantā, ir veikta tikai daļēja un minimāla saskaņošana, atstājot dalībvalstīm iespēju patērētājiem piedāvāt augstāku aizsardzības līmeni. Tieši šāda mērķa labad Grieķijas likumdevējs, transponēdams minēto direktīvu, apzināti ir atcēlis minētās direktīvas 1. pantu 2. punktā paredzēto izņēmumu. Atšķirīga Likuma 2251/1994 2. panta 6. punkta interpretācija būtu pretrunā Grieķijas likumdevēja vēlmei paredzēt patērētājiem lielāku aizsardzību un būtu nepieņemama interpretācija *contra legem*.

22 Iesniedzējtiesa precizē, ka tās locekļi lielākoties piekrīt šim pēdējam minētajam viedoklim, un uzskata, ka Grieķijas tiesas var pārbaudīt Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā minēto noteikumu negodīgumu, jo Grieķijas likumdevējs nav iekļāvis valsts tiesībās šajā tiesību normā paredzēto atkāpi.

23 Šajos apstākļos *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atēnu pirmās instances tiesa vairāku tiesnešu sastāvā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 93/13/EEK 8. pants – kas paredz iespēju dalībvalstīm pieņemt visstingrākos noteikumus, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni,– ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts var savās valsts tiesībās netransponēt Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu un atļaut pārbaudīt tiesā noteikumus, kuros ir ietvertas obligātas vai dispozitīvas tiesību normas?

2) Vai var uzskatīt, ka, lai gan Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta pirmā un otrā daļa nav konkrēti transponēts Grieķijas tiesībās, tas ir pieņemts netieši, atbilstoši minētās direktīvas 3. panta 1. punkta un 4. panta 1. punkta saturam, kā tas ir transponēts Likuma 225[1]/1994 [2.] panta [6.] punktā?

3) Vai negodīgo noteikumu un to darbības jomas jēdzienos, kas definēti Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā un 4. panta 1. punktā, ietilpst izņēmums, kas ir paredzēts minētās direktīvas 1. panta 2. punkta pirmajā un otrajā daļā?

4) Vai starp patērētāju un kredītiestādi noslēgta kredītlīguma noteikums, kurā ir pārņemts kādas dispozitīvas dalībvalsts tiesību normas saturs, var tikt iekļauts līguma vispārīgo nosacījumu negodīguma pārbaudē Direktīvas 93/13 normu izpratnē, ja par šo noteikumu nav notikusi atsevišķa apspriešanās?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

24 *Trapeza Peiraios* apgalvo, ka vairāki nepieņemamības pamati attiecas gan uz visu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, gan uz katru no uzdotajiem jautājumiem. Būtībā tā norāda, ka, pirmkārt, šim lūgumam nav nekāda sakara ar pamatlietas priekšmetu, un ar to Tiesa tiek aicināta izteikt konsultatīvu viedokli. Otrkārt, *Areios Pagos* (Kasācijas tiesa) jau esot izbeigusi minētajā lūgumā minētās iekšējās tiesu debates un Tiesai neesot kompetences lemt par valsts tiesību normu interpretāciju, uz kurām kā vienīgajām atsaucas prasītāji pamatlietā. Treškārt, daži iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi esot neprecīzi, pat nesaprotami.

25 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru vienīgi valsts tiesa, kura izskata lietu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, var – ņemot vērā lietas īpatnības – noteikt gan to, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums šīs tiesas sprieduma taisīšanai, gan to, cik atbilstoši ir Tiesai uzdotie jautājumi, uz kuriem šajā ziņā ir attiecināms atbilstības pieņēmums. Tādējādi, ja uzdotais jautājums attiecas uz Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību, Tiesai principā ir jāpieņem lēmums, izņemot, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz minēto jautājumu (spriedums, 2021. gada 2. septembris, *OTP Jelzálogbank* u.c., C-932/19, EU:C:2021:673, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 Tāpat nav strīda par to, ka LESD 267. pantā noteiktajā procedūrā, kuras pamatā ir funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir interpretēt un piemērot valsts tiesību normas, savukārt Tiesa ir pilnvarota lemt vienīgi par Savienības tiesību akta interpretāciju vai spēkā esamību, pamatojoties uz faktiem, kurus tai ir norādījusi valsts tiesa (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2021. gada 29. aprīlis, *Bank BPH*, C-19/20, EU:C:2021:341, 37. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2021. gada 10. jūnijs, *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot vairāku Savienības tiesību normu jēgu un tvērumu, lai noteiktu, vai tā, piemērojot Direktīvu 93/13, var veikt strīdīgo noteikumu negodīguma pārbaudi. Faktiski tā Tiesai lūdz interpretēt šīs direktīvas 1. panta 2. punktu, 3. panta 1. punktu,

4. panta 1. punktu un 8. pantu, precizējot, ka Likuma 2251/1994, uz ko prasītāji pamatlietā it īpaši atsaucas, mērķis ir Grieķijas tiesiskajā kārtībā transponēt minēto direktīvu. Turklāt minētā tiesa pietiekami skaidri un precīzi ir izklāstījusi pamatlietā esošos faktiskos apstākļus, kā arī atbilstošās tiesību normas, kurās uz to attiecas, kas ir elementi, no kuriem izriet, ka uzdotajiem jautājumiem nav nedz saiknes zuduma ar šī strīda priekšmetu, nedz arī, ka tie ir hipotētiski.

28 No tā izriet, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

Par lietas būtību

Par ceturto prejudiciālo jautājumu

29 Ar ceturto jautājumu, kas ir jāizskata vispirms, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgts noteikums, kas iekļauts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā un kurā ir ietverta dispozitīva tiesību norma, proti, ko piemēro automātiski, ja starp pusēm nav citādas vienošanās, pat ja minētais noteikums nav ticis atsevišķi apspriests.

30 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ar Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu no tās piemērošanas jomas ir izslēgti līguma noteikumi, kas ietver "obligātas tiesību normas", un šis formulējums, ņemot vērā šīs direktīvas trīspadsmito apsvērumu, ietver gan valsts tiesību normas, kas ir piemērojamas starp līgumslēdzējām pusēm neatkarīgi no to izvēles, gan dispozitīvas normas, proti, kuras ir piemērojamas automātiski, ja starp pusēm nav citādas vienošanās (spriedums, 2021. gada 2. septembris, *OTP Jelzálogbank* u.c., C-932/19, EU:C:2021:673, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Direktīvas 93/13 grieķu valodas versija ir vienīgā, kurā tās 1. panta 2. punktā ir ietverta otrā daļa, kuras formulējums atbilst šīs direktīvas trīspadsmitā apsvēruma beigu redakcijai, saskaņā ar kuru šajā tiesību normā ietvertais jēdziens "obligātas tiesību normas" ietver "arī noteikumus, kas saskaņā ar tiesību aktiem attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība".

32 Tomēr saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru vienā no Savienības tiesību normas valodu versijām lietotais formulējums nevar būt vienīgais pamats šīs tiesību normas interpretācijai vai arī tam nevar tikt piešķirta prioritāra nozīme salīdzinājumā ar pārējo valodu versijām. Savienības tiesību normas ir interpretējamas un piemērojamas vienveidīgi, ņemot vērā visu Savienības oficiālo valodu versijas. Gadījumā, ja Savienības tiesību teksts dažādu valodu versijās atšķiras, attiecīgā norma ir jāinterpretē saistībā ar tā tiesiskā regulējuma vispārējo sistēmu un mērķi, kurā šī norma ietilpst (spriedums, 2020. gada 9. jūlijs, *Banca Transilvania*, C-81/19, EU:C:2020:532, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Attiecībā uz Direktīvas 93/13 vispārīgo sistēmu Tiesa ir nospriedusi, ka šīs direktīvas 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz līguma noteikumu, kas nav atsevišķi apspriests, bet kas ietver normu, kura atbilstoši valsts tiesībām ir piemērojama starp līgumslēdzējām pusēm, ja šajā ziņā nav panākta citāda vienošanās, nav attiecināma šīs direktīvas piemērošanas joma (spriedums, 2020. gada 9. jūlijs, *Banca Transilvania*, C-81/19, EU:C:2020:532, 37. punkts).

34 Šajā sakarā Tiesa ir precizējusi – tas, ka līguma noteikums, kurā tiek ietverta viena no Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā minētajām normām, netiek apspriests individuāli, neietekmē tā izslēgšanu no šīs direktīvas piemērošanas jomas. Proti, saskaņā ar Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu individuālas apspriešanas neesamība ir ar noteikuma negodīguma pārbaudes sākšanu saistīts nosacījums, un šī pārbaude nevar notikt, ja uz līguma noteikumu neattiecas tās piemērošanas joma (spriedums, 2020. gada 9. jūlijs, *Banca Transilvania*, C-81/19, EU:C:2020:532, 36. punkts).

35 Attiecībā uz Direktīvas 93/13 mērķi Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka izslēgšana no šīs direktīvas sistēmas piemērošanas, kas izriet no tās 1. panta 2. punkta, ir pamatota ar to, ka principā ir leģitīmi prezumēt, ka valsts likumdevējs ir izveidojis līdzsvaru starp visām noteiktu līgumu pušu tiesībām un pienākumiem, un tas ir līdzsvars, kuru Savienības likumdevējs ir skaidri vēlējies aizsargāt (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *Prima banka Slovensko*, C-192/20, EU:C:2021:480, 32. punkts un tajā minētā judikatūra). Tiesa ir arī precizējusi – apstāklis, ka šāds līdzsvars ir ticis noteikts, ir nevis nosacījums minētā 1. panta 2. punktā paredzētās izslēgšanas piemērošanai, bet gan šīs izslēgšanas pamatojums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 9. jūlijs, *Banca Transilvania*, C-81/19, EU:C:2020:532, 27. punkts, kā arī rīkojumu, 2021. gada 14. oktobris, NSV un NM, C-87/21, nav publicēts, EU:C:2021:860, 31. punkts).

36 No 33.–35. punktā minētajiem apsvērumiem izriet, ka valsts tiesas, ņemot vērā Direktīvu 93/13, nevar pārbaudīt starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā ietverta noteikuma negodīgumu, pat ja tas nav ticis atsevišķi apspriests, ja šis noteikums ietver tiesību normu, kas ir "obligāta" minētās direktīvas 1. panta 2. punkta izpratnē, jo šis jēdziens ietver ne tikai tiesību normu, kas ir piemērojama starp pusēm neatkarīgi no viņu izvēles, bet arī dispozitīvu tiesību normu, proti, ko piemēro automātiski, ja starp pusēm nav citādas vienošanās, saskaņā ar šī sprieduma 30. punktā minēto judikatūru.

37 Valsts tiesām, kas izskata lietu, ir jāpārbauda, vai uz konkrēto noteikumu attiecas Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts, ņemot vērā Tiesas definētos kritērijus, proti, ņemot vērā attiecīgo aizdevuma līgumu noteikumu raksturu, vispārīgo sistēmu, kā arī to juridisko un faktisko kontekstu, kādā tie iederas, vienlaikus paturot prātā, ka ar šo direktīvu nospraustā mērķa aizsargāt patērētājus kontekstā tās 1. panta 2. punkta izņēmums ir jāinterpretē šauri (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. septembris, *Andriciuc* u.c. (C-186/16, EU:C:2017:703, 30. un 31. punkts).

38 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa uzskata, ka strīdīgajos noteikumos, kas, šķiet, nav apspriesti starp attiecīgā aizdevuma līguma pusēm, ir atkārtots Civilkodeksa 291. panta saturs, ko tā kvalificē kā dispozitīvu tiesību normu.

39 Tomēr ir jāatgādina, ka šai tiesai, piemērojot šī sprieduma 37. punktā norādītos kritērijus, ir jāpārbauda, vai tajā apstrīdēto noteikumu kopums patiešām ietver obligātas valsts tiesību normas Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta izpratnē, apzinoties, ka minētie noteikumi, uz kuriem neattiecas šī kvalifikācija, šajā ziņā nevar tikt izslēgti no minētās direktīvas piemērošanas jomas. Fakts, ka atsevišķi noteikumi, kas ietver šādas tiesību normas, neietilpst šīs Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā, nenozīmē, ka pārējo šajā pašā līgumā esošo un tiesību normu neskarto noteikumu spēkā esamība nevarētu tikt novērtēta valsts tiesā, ņemot vērā šo direktīvu (spriedums, 2018. gada 20. septembris, *OTP Bank* un *OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 66. punkts).

40 Ņemot vērā iepriekšminēto, uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgts noteikums, kas ir iekļauts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā, kurā ir ietverta dispozitīva valsts tiesību norma, proti, ko piemēro automātiski, ja starp pusēm nav bijusi citāda vienošanās, pat ja minētais noteikums nav ticis atsevišķi apspriests.

Par otro un trešo prejudiciālo jautājumu

41 Ar otro un trešo jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesām no tās piemērošanas jomas ir jāizslēdz 1. panta 2. punktā minētie noteikumi, pat ja minētā tiesību norma formāli nav transponēta šīs valsts tiesību sistēmā, un šādā gadījumā, vai šīs tiesas var uzskatīt, ka minētais 1. panta 2. punkts valsts tiesībās ir transponēts netieši – transponējot šīs direktīvas 3. panta 1. punktu un 4. panta 1. punktu.

42 Šis jautājums ir balstīts uz pieņēmumu, saskaņā ar kuru, tā kā Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts nav skaidri pārņemts Grieķijas tiesību aktos, ar kuriem tiek nodrošināta tā transponēšana, *Areios Pagos* (Kasācijas tiesa), veicot valsts tiesību normu interpretāciju, kas uzskatāma par šai direktīvai atbilstīgu, nosprieda, ka tās 1. panta 2. punktā paredzētā izslēgšana no direktīvas piemērošanas jomas netieši ir ietverta minētajos tiesību aktos, jo šī izslēgšana ir arī Likuma 2251/1994 2. panta 6. punktā, ar kuru ir transponēts minētās direktīvas 3. panta 1. punkts un 4. panta 1. punkts.

43 Vispirms, runājot par Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta netransponēšanas sekām valsts tiesībās, ir jāuzsver, ka šīs direktīvas tiesību normas ir piemērojamas tikai tajos gadījumos, uz kuriem neattiecas tās piemērošanas joma, it īpaši saistībā ar izslēgšanu, kas ar minētā 1. panta 2. punktu ir ieviesta ar tajā definētajiem nosacījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 26. marts, *Mikrokasa* un *Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty*, C-779/18, EU:C:2020:236, 50. punkts, kā arī 2020. gada 9. jūlijs, *Banca Transilvania*, C-81/19, EU:C:2020:532, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

44 Turpinājumā ir jākonstatē, ka ar Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu no tās piemērošanas jomas ir izslēgti tajā paredzētie noteikumi, it īpaši noteikumi, kas ietver obligātas tiesību normas. Līdz ar to, lai gan, iespējams, šis 1. panta 2. punkts nav transponēts dalībvalsts tiesību sistēmā, Savienības tiesībās, ņemot vērā šīs direktīvas prasības, tomēr nav paredzēta šādu līguma noteikumu un netieši to atspoguļojošo imperatīvo valsts tiesību normu atbilstības pārbaude.

45 Proti, šāda netransponēšana nevar mainīt Direktīvas 93/13 piemērošanas jomu, kurai principā jābūt vienādai visās dalībvalstīs, izņemot Savienības tiesībās atļautos pielāgojumus. Attiecībā uz pēdējo minēto ir jāatgādina, ka dalībvalstis it īpaši saglabā iespēju piemērot minētās direktīvas noteikumus kā valsts tiesību normas situācijām, uz kurām šīs direktīvas piemērošanas joma neattiecas, ja vien tas ir saderīgi ar tās mērķiem un Līgumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, 32.–38. punkts).

46 Visbeidzot, ņemot vērā pamattiesvedības kontekstu, kāds tas ir izklāstīts šī sprieduma 18.–22. un 42. punktā, ir jāpārbauda, vai, ja Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts nav nepārprotami transponēts dalībvalsts tiesību sistēmā, pieņemot šajā ziņā skaidru un speciālu tiesību normu, šīs valsts tiesas var uzskatīt vai tām ir jāuzskata, ka minētā tiesību norma ir transponēta netieši, pieņemot valsts tiesību normas, ar kurām ir transponēts šīs direktīvas 3. panta 1. punkts un 4. panta 1. punkts.

47 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka ar Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu ir ierobežota ar šo direktīvu ieviestās aizsardzības pret negodīgiem noteikumiem sistēmas piemērošanas joma, savukārt tās 3. un 4. pants attiecas uz negodīgu noteikumu jēdzienu un uz šādu noteikumu negodīguma novērtējuma apjomu minētās direktīvas ietvaros.

48 Turklāt Tiesa jau ir nospriedusi, ka jebkurš Savienības tiesību instruments konkrētajā situācijā ir piemērojams tikai tiktāl, cik uz to attiecas šī instrumenta piemērošanas joma (rīkojumi, 2021. gada 14. aprīlis, *Credit Europe Ipotecar IFN* un *Credit Europe Bank*, C-364/19, EU:C:2021:306, 32. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2021. gada 14. oktobris, NSV un NM, C-87/21, nav publicēts, EU:C:2021:860, 37. punkts). Turklāt no pašas Direktīvas 93/13 struktūras skaidri izriet, ka noteikuma negodīguma iespējamā izvērtēšana, ņemot vērā tās normas, it īpaši tās 3. un 4. pantu, prasa vispirms noteikt, vai attiecīgais noteikums ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, it īpaši, ņemot vērā minētās direktīvas 1. panta 2. punktā paredzēto izslēgšanu (šajā ziņā skat. spriedumus, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, C-609/19, EU:C:2021:469, 23. un 26. punkts; kā arī rīkojumi, 2021. gada 14. aprīlis, *Credit Europe Ipotecar IFN* un *Credit Europe Bank*, C-364/19, EU:C:2021:306, 33. punkts, un 2021. gada 14. oktobris, NSV un NM, C-87/21, nav publicēts, EU:C:2021:860, 38. punkts).

49 Līdz ar to, ja Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts, kura mērķis ir definēt tās piemērošanas jomu, nav formāli transponēts ar skaidru un speciālu tiesību normu dalībvalsts tiesību sistēmā, tās tiesas nevar uzskatīt, ka šī tiesību norma tajā ir netieši iekļauta, transponējot šīs direktīvas 3. panta 1. punktu un 4. panta 1. punktu, kuriem nav tāds pats mērķis.

50 Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir jāizslēdz 1. panta 2. punktā minētie noteikumi, pat ja minētā tiesību norma formāli nav transponēta šīs valsts tiesību sistēmā, un šādā gadījumā šīs dalībvalsts tiesas nevar uzskatīt, ka minētais 1. panta 2. punkts valsts tiesībās ir transponēts netieši, transponējot šīs direktīvas 3. panta 1. punktu un 4. panta 1. punktu.

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

51 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tādu valsts tiesību normu pieņemšana vai saglabāšana, kuru rezultātā šajā direktīvā paredzētā patērētāju aizsardzības sistēma tiek piemērota tās 1. panta 2. punktā minētajiem noteikumiem.

52 Vispirms ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesa un prasītāji pamatlietā, šķiet, ir vienisprātis par to, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā paredzētā izņēmuma netransponēšana Grieķijas tiesībās ar Likumu 2251/1994 netieši kalpo mērķim, pamatojoties uz tās 8. pantu, paaugstināt patērētāju aizsardzības līmeni salīdzinājumā ar šajā direktīvā garantēto. Tomēr savos rakstveida apsvērumos *Trapeza Peiraios* un Grieķijas valdība noliedz, ka valsts likumdevējam būtu bijis šāds nodoms.

53 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai atbilstoši kompetences sadalījumam starp Tiesu un valsts tiesām ir jāņem vērā faktisko apstākļu un tiesiskā regulējuma konteksts, kādā ir uzdoti prejudiciālie jautājumi, kā tas ir definēts lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, un tas nozīmē, ka lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nevar vērtēt, ņemot vērā valsts tiesību interpretāciju, uz ko atsaucas dalībvalsts valdība vai kāda pamatlietas puse (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. aprīlis, *État belge* (Apstākļi pēc pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas), C-194/19, EU:C:2021:270, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

54 Šādi precizējot, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 divpadsmito apsvērumu valstu tiesību akti negodīgo noteikumu jomā ar to tiek saskaņoti tikai daļēji un minimāli, dalībvalstīm atstājot iespēju, ņemot vērā LESD, nodrošināt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki nekā šī direktīva. Turklāt saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgos noteikumus jomā, uz ko attiecas minētā direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 2. aprīlis, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, 33. punkts, un 2020. gada 3. septembris, *Profi Credit Polska*, C-84/19, C-222/19 un C-252/19, EU:C:2020:631, 84. punkts).

55 No Direktīvas 93/13 8. panta formulējuma izriet, ka dalībvalstīm saskaņā ar šo tiesību normu piešķirtā iespēja patērētāju tiesību aizsardzības līmeņa paaugstināšanai ir piemērojama "jomā, uz kuru attiecas šī direktīva", kas aptver iespējami negodīgus noteikumus, kuri ir ietverti starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtajos līgumos.

56 Attiecībā uz Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu, lasot to kopā ar tās trīspadsmito apsvērumu, – ar to no šīs direktīvas piemērošanas jomas izslēdz atsevišķus ar patērētājiem noslēgtu līgumu noteikumus, tostarp tos, kas ietver obligātas tiesību normas.

57 Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts neskar šīs direktīvas preambulas divpadsmitajā apsvērumā un 8. pantā minētās dalībvalstu tiesības nodrošināt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar LESD atbilstīgām valsts tiesību normām, kas ir stingrākas nekā minētā direktīva.

58 Turklāt 2010. gada 3. jūnija spriedumā *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* (C-484/08, EU:C:2010:309, 30.–35., 40. un 43. punkts), kas attiecas uz saikni starp 8. pantā paredzēto iespēju un izņēmumu no negodīgo noteikumu pārbaudes mehānisma, kurš ir iedibināts Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā, Tiesa – konstatējusi, ka šajā 4. panta 2. punktā minētie noteikumi ietilpst ar Direktīvu 93/13 reglamentētajā jomā un ka tādējādi šīs direktīvas 8. pants ir piemērojams arī 4. panta 2. punktam,– nosprieda, ka šīs divas tiesību normas pieļauj valsts tiesisko regulējumu, kas ļauj pārskatīt tiesā šādu noteikumu negodīgumu un kas patērētājam nodrošina augstāku aizsardzības līmeni nekā šajā direktīvā noteiktais.

59 Vēlāk Tiesa atgādināja, ka Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā minētie noteikumi netiek vērtēti kā iespējami negodīgi, bet drīzāk ietilpst ar to regulētajā jomā 8. panta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 41. punkts), un ka valsts tiesību norma, ar kuru minētajā 4. panta 2. punktā paredzētajam izņēmumam tiek piešķirta šaurāka piemērojamība, atbilst šajā direktīvā izvirzītajam patērētāju tiesību aizsardzības mērķim (spriedums, 2020. gada 3. septembris, *Profi Credit Polska*, C-84/19, C-222/19 un C-252/19, EU:C:2020:631, 85. punkts).

60 Tomēr pastāv atšķirība starp Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu, ar kuru no tās materiālās piemērošanas jomas ir izslēgta pirmā līguma noteikumu kategorija, un šīs direktīvas 4. panta 2. punktu, kurā nav noteikta šī piemērošanas joma, bet no vērtējuma par noteikumu iespējamo negodīgumu izslēdz otro līguma noteikumu kategoriju, kas savukārt ietilpst tās piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 3. jūnijs, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 32. punkts).

61 Tādējādi ir jākonstatē, ka šajā Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā paredzētie noteikumi neietilpst ar šo direktīvu reglamentētajā jomā un ka tādējādi arī tās 8. pants nav piemērojams minētajam 1. panta 2. punktam.

62 Kad tas ir pierādīts, tomēr ir jānorāda, kā tas ir atgādināts šī sprieduma 45. punktā, ka dalībvalstis var piemērot šīs direktīvas noteikumus situācijās, kas neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, ja vien tas ir saderīgi ar direktīvā izvirzītajiem mērķiem un Līgumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, 37. punkts).

63 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tādu valsts tiesību normu pieņemšana vai saglabāšana, kuru rezultātā šajā direktīvā paredzētā patērētāju tiesību aizsardzības sistēma tiek piemērota tās 1. panta 2. punktā paredzētajiem noteikumiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

64 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

1) **Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgts noteikums, kas ir iekļauts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā, kurā ir ietverta dispozitīva valsts tiesību norma, proti, ko piemēro automātiski, ja starp pusēm nav bijusi citāda vienošanās, pat ja minētais noteikums nav ticis apspriests atsevišķi.**

2) **Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir jāizslēdz 1. panta 2. punktā minētie noteikumi, pat ja minētā tiesību norma formāli nav transponēta šīs valsts tiesību sistēmā, un šādā gadījumā šīs dalībvalsts tiesas nevar uzskatīt, ka minētais 1. panta 2. punkts valsts tiesībās ir transponēts netieši, transponējot šīs direktīvas 3. panta 1. punktu un 4. panta 1. punktu.**

3) **Direktīvas 93/13 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tādu valsts tiesību normu pieņemšana vai saglabāšana, kuru rezultātā šajā direktīvā paredzētā patērētāju tiesību aizsardzības sistēma tiek piemērota tās 1. panta 2. punktā paredzētajiem noteikumiem.**

[Paraksti]